

Geanonimiseerde versie

C-307/24 – 1

Zaak C-307/24 [Momeut] ⁱ

Samenvatting van het verzoek om een prejudiciële beslissing overeenkomstig artikel 98, lid 1, van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie

Datum van indiening:

26 april 2024

Verwijzende rechter:

Cour de cassation (Luxemburg)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

25 april 2024

Verzoekende partij:

NB

Verwerende partij:

Caisse pour l'avenir des enfants

1. FEITEN

- 1 Verzoeker tot cassatie, NB, woont in België en werkt in Luxemburg. Zijn echtgenote werkt ook en heeft een eigen inkomen. Zij heeft twee kinderen uit een eerdere relatie, die met haar en NB onder één dak wonen. De moeder en de biologische vader oefenen gezamenlijk het ouderlijk gezag uit over die kinderen. De biologische vader moet een onderhoudsbijdrage van 150 EUR per kind betalen.
- 2 NB heeft een tijdlang kinderbijslag voor de twee kinderen van zijn echtgenote ontvangen van de Caisse pour l'avenir des enfants (nationaal fonds voor kinderbijslag, Luxemburg), de verwerende partij. Zijn recht op die kinderbijslag is

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

vervolgens met terugwerkende kracht tot 1 augustus 2016 ingetrokken op grond dat de kinderen niet langer konden worden beschouwd als gezinsleden van hem in de zin van de artikelen 269 en 270 van de code de la sécurité sociale (Luxemburgs wetboek sociale zekerheid).

Voorgeschiedenis van het geding

- 3 De conseil arbitral de la sécurité sociale (scheidsgerecht voor de sociale zekerheid, Luxemburg) heeft het tegen dat besluit ingestelde beroep toegewezen en geoordeeld dat de betaling van de kinderbijslag aan NB moest worden hervat. In hoger beroep heeft de Conseil supérieur de la sécurité sociale (hoogste rechter in socialezekerheidszaken, Luxemburg) het in eerste aanleg gewezen vonnis herzien en bevestigd dat het recht op kinderbijslag moest worden ingetrokken. De Cour de cassation (hoogste rechterlijke instantie, Luxemburg) moet thans uitspraak doen op het cassatieberoep dat is ingesteld tegen de in hoger beroep gegeven beslissing.

Bestreden arrest

- 4 Bij de wet van 23 juli 2016, die in werking is getreden op 1 augustus 2016, is het wetboek sociale zekerheid gewijzigd. Volgens de nieuwe artikelen 269 en 270 van dit wetboek kunnen de kinderen van de echtgenoot niet langer worden beschouwd als gezinsleden van de grensarbeider. In zijn arrest van 2 april 2020, Caisse pour l'avenir des enfants (Kind van de echtgenoot van een grensarbeider) (C-802/18, EU:C:2020:269), heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat „kinderbijslag die verbonden is aan de verrichting van arbeid in loondienst in een lidstaat door een grensarbeider, een sociaal voordeel in de zin van [het Unierecht] vormt” (punt 23) en dat het Unierecht „in de weg [staat] aan een regeling van een lidstaat op grond waarvan grensarbeiders slechts kinderbijslag die verbonden is aan de verrichting van arbeid in loondienst in deze lidstaat kunnen ontvangen voor hun eigen kinderen, en niet voor de kinderen van hun echtgenoot met wie zij geen afstammingsband hebben maar in wier levensonderhoud zij voorzien, terwijl alle kinderen die in die lidstaat wonen recht hebben op die kinderbijslag” (punt 71).
- 5 Voor de toepassing van artikel 2, punt 2, onder c), van richtlijn 2004/38/CE¹ moet de grensarbeider voorzien in het onderhoud van het kind van zijn echtgenoot, wil hij in aanmerking komen voor kinderbijslag voor dat kind. De appelrechter is van oordeel dat uit de rechtspraak van het Hof van Justitie volgt dat de grensarbeider het bewijs van dat onderhoud in het geval van stiefkinderen niet kan leveren door middel van het vermoeden dat is geformuleerd in artikel 2, lid 2, onder c), eerste zinsdeel, van die richtlijn, maar dat dit vermoeden slechts geldt voor de rechtstreekse bloedverwanten in neergaande lijn van de grensarbeider, die worden beschouwd als familieleden wanneer zij jonger zijn dan 21 jaar (of wanneer zij

¹ Richtlijn 2004/38/EG van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende het recht van vrij verkeer en verblijf op het grondgebied van de lidstaten voor de burgers van de Unie en hun familieleden, tot wijziging van verordening (EEG) nr. 1612/68 en tot intrekking van de richtlijnen 64/221/EEG, 68/360/EEG, 72/194/EEG, 73/148/EEG, 75/34/EEG, 75/35/EEG, 90/364/EEG, 90/365/EEG en 93/96/EEG.

ouder zijn dan 21 jaar en is aangetoond dat zij nog ten laste van de betrokkene zijn).

- 6 Het Hof van Justitie heeft duidelijk gemaakt dat de hoedanigheid van familielid ten laste voortvloeit uit een *feitelijke situatie* en dat „de beoordeling daarvan de taak is van de lidstaat en, in voorkomend geval, van de nationale rechter. De hoedanigheid van familielid dat ten laste is van een grensarbeider, kan, wanneer het gaat om de situatie van het kind van de echtgenoot [...] van die arbeider, dus blijken uit objectieve elementen, zoals een gemeenschappelijke woning van deze arbeider en de student, zonder dat de redenen voor de bijdrage van de grensarbeider in het onderhoud van de student hoeven te worden bepaald of de exacte omvang ervan hoeft te worden berekend” [arresten van 15 december 2016, Despeme e.a., C-401/15– C-403/15 EU:C:2016:955, punt 60, en 2 april 2020, Caisse pour l’avenir des enfants (Kind van de echtgenoot van een grensarbeider, C-802/18 EU:C:2020:269, point 50)].
- 7 De rechter in eerste aanleg heeft terecht de gemeenschappelijke woning in aanmerking genomen als criterium om te beoordelen of de betrokkene voorziet in het onderhoud van de kinderen van zijn echtgenote. Uit de door het Hof van Justitie gebruikte bewoordingen blijkt evenwel dat dit niet het enige criterium is dat in dit verband relevant is, aangezien de gemeenschappelijke woning slechts als voorbeeld is genoemd van de objectieve elementen die in aanmerking kunnen worden genomen.
- 8 Het staat vast dat de kinderen deel uitmaken van het gezin dat de betrokkene met zijn echtgenote vormt, dat de biologische moeder van de kinderen een eigen inkomen heeft, dat er sprake is van gezamenlijk ouderlijk gezag en dat de biologische vader een onderhoudsbijdrage moet betalen voor elk van de kinderen. Hieruit volgt dat de moeder in staat is om te voldoen aan de in het kader van de echtscheiding aan haar opgelegde verplichting om voor de helft in het onderhoud van de kinderen te voorzien. Er zij aan herinnerd dat in beginsel elk van de biologische ouders bijdraagt in het onderhoud en de opvoeding van de gemeenschappelijke kinderen naar rato van zijn of haar middelen, die van de andere ouder en de behoeften van de kinderen. Wanneer de ouders uit elkaar gaan, neemt die bijdrage de vorm aan van alimentatie die al naargelang het geval door een van de ouders wordt betaald aan de andere ouder. Het zijn dus de biologische ouders die alle kosten met betrekking tot het onderhoud van de kinderen voor hun rekening nemen.
- 9 Deze vaststelling wordt niet ontkracht door de door NB overgelegde bewijzen van bankoverschrijvingen inzake gebruikelijke huishoudelijke uitgaven, aangezien uit die stukken niet blijkt dat hij de enige houder is van de rekening waarvan die uitgaven zijn betaald en aangezien niet is gespecificeerd voor welk kind die uitgaven zijn gedaan. Bij gebrek aan andere bewijsstukken is niet rechtens genoegzaam aangetoond dat de stiefvader voorziet in het onderhoud van de kinderen.

2. CASSATIEMIDDELEN

Eerste middel, eerste onderdeel

- 10 Volgens vaste rechtspraak moet bij de uitlegging van het begrip „familielid” van een werknemer worden uitgegaan van „het beginsel dat de bepalingen waarin het vrije verkeer van werknemers, dat een van de grondslagen van de Unie vormt, verankerd ligt, ruim moeten worden uitgelegd” (arresten van 15 december 2016, *Depesme e.a.*, C-401/15–C-403/15, ECLI:EU:C:2016:955, punt 58, en 18 juni 1987, *Lebon*, 316/85, EU:C:1987:302, punten 21-23). Dit beginsel is ook van toepassing „wanneer het gaat om de bijdrage van een grensarbeider in het onderhoud van de kinderen van zijn echtgenoot” (arrest van 15 december 2016, *Depesme e.a.*, C-401/15–C-403/15, EU:C:2016:955, punt 59). Uitgaande van dit beginsel van ruime uitlegging heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat de „hoedanigheid van familielid dat ten laste is van een grensarbeider” niet een „recht op levensonderhoud” veronderstelt, maar voortvloeit uit een „feitelijke situatie” en dus, „wanneer het gaat om de situatie van het kind van de echtgenoot [...] van die arbeider, [kan] blijken uit objectieve elementen, zoals een gemeenschappelijke woning van deze arbeider en de student, zonder dat de redenen voor de bijdrage van de grensarbeider in het onderhoud van de student hoeven te worden bepaald of de exacte omvang ervan hoeft te worden berekend” (arrest van 15 december 2016, *Depesme e.a.*, C-401/15–C-403/15, EU:C:2016:95, punt 60). Volgens het Hof van Justitie gaat het bij het vereiste dat de grensarbeider voorziet in het onderhoud van het kind, om een „feitelijke situatie en staat het aan de overheidsinstanties en, in voorkomend geval, aan de nationale rechter, om deze situatie te beoordelen aan de hand van de door de belanghebbende verstrekte gegevens, zonder dat de redenen voor die bijdrage hoeven te worden bepaald of de exacte omvang ervan hoeft te worden berekend” [arrest van 2 april 2020, *Caisse pour l’avenir des enfants* (Kind van de echtgenoot van een grensarbeider), C-802/18 EU:C:2020:269, punt 50].
- 11 In het bestreden arrest is het begrip „familielid” van de grensarbeider echter restrictief uitgelegd, aangezien de appelrechter in strijd met de rechtspraak van het Hof van Justitie het antwoord op de vraag of de grensarbeider bijdroeg in het onderhoud van de kinderen, afhankelijk heeft gemaakt van de „redenen van de bijdrage” (het al dan niet verband houden met een verzuim van de biologische ouders) en van de „omvang” ervan in verhouding tot de bijdrage van de biologische ouders.

Eerste middel, tweede onderdeel

- 12 Volgens artikel 2, punt 2, onder c), van richtlijn 2004/38/EG worden kinderen jonger dan 21 jaar verondersteld ten laste te komen. Dit vermoeden geldt ook voor de kinderen van de echtgenoten van grensarbeiders, zoals blijkt uit de punten 70 en 71 van de conclusie van de advocaat-generaal bij het arrest van 15 december 2016, *Depesme e.a.* (C-401/15–C-403/15, EU:C:2016:95), die expliciet is bevestigd in de punten 61 en 62 van dat arrest (betreffende een grensarbeider die

de „stiefouder” is van een student). Deze oplossing vloeit ook noodzakelijkerwijs voort uit het beginsel dat het begrip „familielid” van een werknemer ruim moet worden uitgelegd. Door dat vermoeden niet toe te passen ten aanzien van NB, heeft de appelrechter met het bestreden arrest artikel 2, punt 2, van richtlijn 2004/38/EG geschonden.

Eerste middel, derde onderdeel

- 13 Artikel 45 VWEU, dat betrekking heeft op het vrije verkeer van werknemers binnen de Unie, houdt de afschaffing in van elke discriminatie op grond van nationaliteit tussen de werknemers van de lidstaten wat betreft de werkgelegenheid, de beloning en de overige arbeidsvoorwaarden. Het Hof van Justitie heeft geoordeeld dat artikel 1, onder i), en artikel 67 van verordening (EG) nr. 883/2004, junctis artikel 7, lid 2, van verordening nr. 492/2011 en artikel 2, punt 2, van richtlijn 2004/38, aldus moeten worden uitgelegd dat zij in de weg staan aan een regeling van een lidstaat op grond waarvan grensarbeiders slechts kinderbijslag kunnen ontvangen voor hun eigen kinderen, en niet voor de kinderen van hun echtgenoot met wie zij geen afstammingsband hebben maar in wier levensonderhoud zij voorzien, terwijl alle kinderen die in die lidstaat wonen recht hebben op die kinderbijslag. De appelrechter heeft met zijn beslissing dan ook het beginsel van het „vrije verkeer van werknemers en het verbod van directe of indirecte discriminatie”, zoals neergelegd in de genoemde bepalingen, geschonden.

Eerste middel, vierde (subsidiare) onderdeel

- 14 De navolgende prejudiciële vragen moeten worden gesteld indien de Cour de cassation overweegt om de eerste drie onderdelen van het eerste middel af te wijzen (aangezien de onrechtmatige weigering om een prejudiciële vraag te stellen de weg vrijmaakt voor een beroep wegens niet-nakoming en in strijd is met artikel 6 EVRM):

„1. Staat het beginsel dat de bepalingen waarin het vrije verkeer van werknemers, dat een van de grondslagen van de Unie vormt, verankerd ligt, ruim moeten worden uitgelegd’ (arrest Depesme e.a.,... punt 58), eraan in de weg dat een regeling van een lidstaat aldus wordt uitgelegd dat grensarbeiders geen aan de verrichting van arbeid in loondienst in die lidstaat verbonden kinderbijslag kunnen ontvangen voor de kinderen van hun echtgenoot wanneer die kinderen minderjarig zijn en deel uitmaken van het huishouden van de grensarbeider, op grond dat de biologische ouders van de kinderen ook bijdragen of ook in staat zijn om bij te dragen in hun onderhoud?

2. Geldt het op artikel 2, punt 2, onder c), van richtlijn 2004/38/EG gebaseerde vermoeden dat kinderen jonger dan 21 jaar worden verondersteld ten laste te komen, ook voor de kinderen van de echtgenoot van een grensarbeider die deel uitmaken van het huishouden van de grensarbeider en zijn echtgenoot?

3. *Staan het beginsel van het ‚vrije verkeer van werknemers’ en het discriminatieverbod, zoals verankerd in de leden 1 en 2 van artikel 45 VWEU, alsmede artikel 1, onder i), en artikel 67 van verordening (EG) nr. 883/2004, junctis artikel 7, lid 2, van verordening nr. 492/2011 en artikel 2, punt 2, van richtlijn 2004/38/EG, eraan in de weg dat een regeling van een lidstaat aldus wordt uitgelegd dat grensarbeiders geen aan de verrichting van arbeid in loondienst in die lidstaat verbonden kinderbijslag kunnen ontvangen voor de kinderen van hun echtgenoot wanneer die kinderen jonger dan 21 jaar zijn en deel uitmaken van het huishouden van de grensarbeider, op grond dat de biologische ouders van de kinderen ook bijdragen in hun onderhoud, terwijl alle kinderen die in die lidstaat wonen, wel recht hebben op die toelage?”*

Tweede middel

- 15 Volgens het tweede middel zijn in het bestreden arrest artikel 1 van protocol nr. 12 bij het EVRM en artikel 14 EVRM, die van toepassing zijn op het recht op sociale uitkeringen, geschonden. Bij de beoordeling of er sprake is geweest van discriminatie in de zin van deze bepalingen, houdt het EHRM rekening met de „strong persuasive value” van de conclusies waartoe het Hof van Justitie is gekomen. Het Hof van Justitie heeft van tal van Luxemburgse bepalingen al vastgesteld dat grensarbeiders erdoor worden gediscrimineerd (zie bijvoorbeeld arresten van 20 juni 2013, Giersch e.a., C-20/12, EU:C:2013:411; 14 december 2016, Bragança Linares Verruga e.a., C-238/15, EU:C:2016:949, en 10 juli 2019, Aubriet, C-410/18, EU:C:2019:582). Doordat het begrip „gezinlid” van een grensarbeider en de bijdrage van de grensarbeider in het onderhoud van de minderjarige kinderen van zijn echtgenoot die met de grensarbeider en die echtgenoot onder één dak wonen, restrictief is uitgelegd, doordat is geweigerd om toepassing te geven aan het op artikel 2, punt 2, onder c), van richtlijn 2004/38/EG gebaseerde vermoeden dat kinderen jonger dan 21 jaar worden verondersteld ten laste te komen, en doordat het antwoord op de vraag of de grensarbeider bijdraagt in het onderhoud van de minderjarige kinderen die deel uitmaken van zijn huishouden, afhankelijk is gemaakt van de „redenen van die bijdrage” en van de „omvang” ervan in verhouding tot de bijdrage van de biologische ouders, terwijl alle kinderen die in Luxemburg wonen, recht hebben op de betrokken kinderbijslag, is in het bestreden arrest wederom een ongeoorloofd onderscheid gemaakt tussen grensarbeiders en ingezetene werknemers. Dit verschil in behandeling vormt indirecte discriminatie op grond van nationaliteit die niet door enig legitiem doel wordt gerechtvaardigd, en is in strijd met bovengenoemde bepalingen.

3. ANALYSE VAN DE COUR DE CASSATION

Uitlegging van het recht van de Europese Unie

- 16 Het Hof van Justitie heeft het recht van een grensarbeider op kinderbijslag voor het kind van zijn echtgenoot met wie hij geen afstammingsband heeft, afhankelijk

gesteld van de voorwaarde dat wordt aangetoond dat die grensarbeider voorziet in het onderhoud van dat kind [arrest van 2 april 2020, Caisse pour l'avenir des enfants, (Kind van de echtgenoot van de grensarbeider), C-802/18 EU:C:2020:269]

- 17 Met toepassing van dat criterium heeft de appelrechter ter motivering van het besluit tot intrekking van de kinderbijslag
- impliciet maar noodzakelijkerwijs geoordeeld dat de bewijzen van een tussen de grensarbeider en de moeder van de kinderen gesloten huwelijk en van een gemeenschappelijke woning van de grensarbeider, zijn echtgenote en de kinderen noch op zichzelf, noch in combinatie aantoonde dat aan de voorwaarde was voldaan,
 - vastgesteld dat de twee biologische ouders beschikten over de middelen om bij te dragen in het onderhoud van de kinderen en bijdroegen in dat onderhoud, aangezien de moeder een beroepsactiviteit uitoefende en de vader een onderhoudsbijdrage van 150 EUR per kind moest betalen, om daaruit te concluderen dat „*het de biologische ouders zijn die alle kosten met betrekking tot het onderhoud van de kinderen voor hun rekening nemen*”,
 - verklaard dat het bewijs van bankoverschrijvingen inzake gebruikelijke kosten van de huishouding niet rechtens genoegzaam aantoonde dat NB voorzag in het onderhoud van de kinderen, aangezien niet was aangetoond dat hij de enige houder was van de gedebiteerde rekening.
- 18 Het Hof van Justitie heeft het begrip „*voorzien in het onderhoud*” aanvankelijk gebruikt om vast te stellen dat een grensarbeider recht heeft op een staatsuitkering uit hoofde van een sociaal voordeel, te weten studiefinanciering voor het volgen van onderwijs, voor zijn eigen kind, wanneer hij in het onderhoud van dat kind blijft voorzien (arresten van 26 februari 1992, Bemini, C-3/90, ECLI:EU:C:1992:89, punten 25 en 29; 8 juni 1999, Meeusen, C-337/97, ECLI:EU:C:1999:284, punt 19; 14 juni 2012, Commissie/Nederland, C-542/09 ECLI:EU:C:2012:346, punt 35, en 20 juni 2013, Guirsch, C-20/12, ECLI:EU:C:2013:411, punt 39), zonder dat dat begrip in die arresten is gedefinieerd.
- 19 Later heeft het Hof van Justitie – wederom in het kader van een zaak over de toekenning van een sociaal voordeel in de vorm van studiefinanciering voor het volgen van hoger onderwijs, maar dan aan kind dat geen afstammingsband met de grensarbeider heeft – het begrip „in het onderhoud voorzien” verduidelijkt door om te beginnen vast te stellen dat dit „*niet een recht op levensonderhoud [veronderstelt]*” (arrest van 15 december 2016, C-401/15–C-403/15, Depesme e.a., ECLI:EU:C:2016:955, punt 58), en daaraan toe te voegen dat „*de hoedanigheid van familielid ten laste voortvloeit uit een feitelijke situatie. Het*

gaat om een familielid dat door de werknemer wordt ondersteund, waarbij niet van belang is, waarom op die steun een beroep wordt gedaan en of de betrokkene in staat is om door betaalde arbeid zelf in zijn onderhoud te voorzien (punten 58 en 59). Het heeft daaruit geconcludeerd dat „de hoedanigheid van familielid ten laste voortvloeit uit een feitelijke situatie en dat de beoordeling daarvan de taak is van de lidstaat en, in voorkomend geval, van de nationale rechter. De hoedanigheid van familielid dat ten laste is van een grensarbeider, kan, wanneer het gaat om de situatie van het kind van de echtgenoot of de erkende partner van die arbeider, dus blijken uit objectieve elementen, zoals een gemeenschappelijke woning van deze arbeider en de student, zonder dat de redenen voor de bijdrage van de grensarbeider in het onderhoud van de student hoeven te worden bepaald of de exacte omvang ervan hoeft te worden berekend” (punt 60).

- 20 Vervolgens heeft het Hof van Justitie het criterium „voorzien in het onderhoud” toegepast in het kader van de vraag of een grensarbeider recht heeft op een sociaal voordeel in de vorm van kinderbijslag voor een kind met wie hij geen afstammingsband heeft, waarbij het heeft overwogen dat „onder kind van een grensarbeider dat indirect recht heeft op de in [artikel 7, lid 2, van verordening nr. 492/2011] bedoelde sociale voordelen, niet alleen moet worden verstaan het kind van deze werknemer dat een afstammingsband met deze werknemer heeft, maar ook het kind van de echtgenoot of de geregistreerde partner van die werknemer, wanneer laatstgenoemde voorziet in het onderhoud van dat kind. Volgens het Hof vloeit dit laatste vereiste voort uit een feitelijke situatie en staat het aan de overheidsinstanties en, in voorkomend geval, aan de nationale rechter, om deze situatie te beoordelen aan de hand van de door de belanghebbende verstrekte gegevens, zonder dat de redenen voor die bijdrage hoeven te worden bepaald of de exacte omvang ervan hoeft te worden berekend” [arrest van 2 april 2020, Caisse pour l'avenir des enfants (Kind van de echtgenoot van een grensarbeider), C-802/18, EU:C:2020:269, punt 50]. Het Hof van Justitie heeft erop gewezen dat „de biologische vader van [het kind] geen onderhoudsbijdragen betaalt aan de moeder van dit kind. FV – de echtgenoot van de moeder van [het kind] – lijkt dus te voorzien in het onderhoud van dit kind, hetgeen de verwijzende rechter evenwel dient na te gaan” (punt 52).
- 21 Voorts heeft het Hof van Justitie geoordeeld dat „het begrip ‚gezinslid’ van de grensarbeider, dat overeenkomstig artikel 7, lid 2, van verordening nr. 492/2011 indirect recht heeft op een gelijke behandeling, overeenkomt met het begrip ‚familielid’ in de zin van artikel 2, punt 2, van richtlijn 2004/38, dat de echtgenoot of partner met wie de burger van de Unie een geregistreerd partnerschap heeft gesloten, de rechtstreekse bloedverwanten in neergaande lijn alsmede die van de echtgenoot of partner, beneden de leeftijd van 21 jaar of die te hunnen laste zijn omvat. In dit verband heeft het Hof met name rekening gehouden met overweging 1, artikel 1, en artikel 2, lid 2, van richtlijn 2014/54” (punt 51).
- 22 De Cour de cassation leidt uit de overweging dat de uitdrukking „voorzien in het onderhoud” voortvloeit uit een feitelijke situatie, af dat het hierbij niet gaat om een zuiver feitelijk begrip dat aan toetsing door het Hof van Justitie en de Cour de

cassation is onttrokken, maar dat met deze formulering wordt beoogd te benadrukken dat het voor de vraag of er sprake is van „*voorzien in het onderhoud*” niet van belang is of het kind recht heeft op levensonderhoud (zie arrest van 15 december 2016, Depesme e.a., C-401/15–C-403/15, EU:C:2016:955, punt 58).

- 23 De Cour de cassation leidt uit het voorgaande verder af dat het begrip „*voorzien in het onderhoud*” in het kader van de regelgeving met betrekking tot de toekenning van sociale voordelen een autonoom Unierechtelijk begrip is dat eenvormig moet worden toegepast en uitgelegd.
- 24 Een dergelijke eenvormige uitlegging is momenteel echter niet gewaarborgd, gelet op de vragen die de twistpunten doen rijzen.
- 25 Zo vraagt de Cour de cassation zich af wat de strekking is van het voorbeeld dat wordt gegeven in het arrest van 15 december 2016, Depesme e.a. (C-401/15–C-403/15, ECLI:EU:C:2016:955, punt 60), waarin wordt gesproken van „*objectieve elementen, zoals een gemeenschappelijke woning van deze arbeider en de student*”. Meer bepaald vraagt de Cour de cassation zich ten eerste af of dat punt louter bij wijze van voorbeeld wordt genoemd dan wel of die gemeenschappelijke woning een voorwaarde is, in welk geval de vraag rijst of het dan gaat om een voldoende voorwaarde dan wel om een noodzakelijke voorwaarde, en ten tweede of het van belang is hoe de gemeenschappelijke woning wordt gefinancierd, in die zin dat moet worden nagegaan of de woning gedeeltelijk of volledig door de grensarbeider wordt gefinancierd.
- 26 Wat betreft de in aanmerking te nemen behoeften van het kind waarin wordt voorzien door de grensarbeider, vraagt de Cour de cassation zich af of alleen moet worden gekeken naar de behoefte aan voeding en andere basisbehoeften van het kind (eten en drinken, kleding, onderdak, onderwijs,...), dan wel of rekening moet worden gehouden met alle uitgaven van welke aard ook, inclusief uitgaven voor vertier of pure gemaksuitgaven (mobiele telefoon, restaurants, rijbewijs,...) of zelfs buitensporige of luxe uitgaven (regelmatige aanschaf van elektronische apparatuur, vakanties naar verre landen,...), die bedoeld zijn om een bepaalde levensstandaard te garanderen.
- 27 Wat betreft de wijze waarop de grensarbeider voorziet in het onderhoud van het kind, vraagt de Cour de cassation zich af of de bijdrage van de grensarbeider in het onderhoud van het kind de vorm moet aannemen van rechtstreekse contante betalingen ten behoeve van het kind, dan wel of het daarbij ook kan gaan om uitgaven die worden gedaan in het belang van het kind. In dit kader rijst tevens de vraag of de uitgaven in het specifieke of zelfs exclusieve belang van het kind moeten worden gedaan, zoals in de conclusie van het parket-generaal lijkt te worden gesuggereerd, dan wel of ook uitgaven die worden gedaan in het belang van het gezin als geheel (maandelijkse hypotheekuitgaven, huur, aanschaf van apparatuur voor gezamenlijk gebruik...) in aanmerking kunnen worden genomen. In dit verband rijst ook de vraag of de uitgaven die door de grensarbeider worden gedaan om te voorzien in het onderhoud van het kind, een zeker regelmatig of

periodiek karakter moeten hebben (hypotheek, huur, elektriciteits- en verwarmingskosten, telefoonrekeningen,...) dan wel of ook incidentele uitgaven (aanschaf van kleding,...) in aanmerking moeten worden genomen. Tot slot vraagt de Cour de cassation zich af of, ook al heeft het Hof van Justitie duidelijk gemaakt dat het niet nodig is om in het kader van de beoordeling van de feitelijke situatie de redenen voor de bijdrage van de grensarbeider te bepalen of de exacte omvang ervan te berekenen [arresten van 15 december 2016, *Depesme e.a.*, C-401/15–C-403/15, ECLI:EU:C:2016:955, en 2 april 2020, *Caisse pour l'avenir des enfants* (Kind van de echtgenoot van een grensarbeider), C-802/18, EU:C:2020:269], elke bijdrage, hoe gering ook, in aanmerking moet worden genomen, dan wel of alleen moet worden gekeken naar bijdragen van enige betekenis, en zo ja, of bij de toetsing aan dit criterium moet worden uitgegaan van de behoeften van het kind dan wel van de financiële situatie van de grensarbeider.

- 28 Er kunnen ook vragen rijzen met betrekking tot de herkomst van de middelen, aangezien de grensarbeider in sommige gevallen met zijn echtgenoot of geregistreerde partner, die de ouder is van het kind, een gezamenlijke rekening heeft waarvan de uitgaven zijn betaald die in het kader van de gerechtelijke procedure worden aangevoerd om aan te tonen dat is voldaan aan de voorwaarde dat wordt „voorzien in het onderhoud” van het kind. Wanneer de grensarbeider niet als enige geld op die rekening stort of wanneer hij niet aantoont welk bedrag door hem op die rekening wordt gestort, rijst de vraag of de bijdrage in de behoeften van het kind afkomstig is van de grensarbeider.
- 29 De Cour de cassation heeft voorts vragen over de strekking van de door het Hof van Justitie in het arrest van 15 december 2016, *Depesme e.a.* (C-401/15–C-403/15, ECLI:EU:C:2016:955, punt 62) gegeven verduidelijking dat „*de Uniewetgever ervan uitgaat dat kinderen hoe dan ook worden geacht ten laste te zijn tot de leeftijd van 21 jaar*”. Meer bepaald vraagt hij zich af of elk kind dat jonger is dan 21 jaar op grond van deze leeftijdsvoorwaarde alleen dan wel op grond van deze voorwaarde in combinatie met andere factoren moet worden geacht te worden onderhouden door de grensarbeider.
- 30 Verder rijzen er vragen die verband houden met de bijdrage van de ouders in de behoeften van het kind. De ouders zijn wettelijk verplicht om het kind te onderhouden, in tegenstelling tot de grensarbeider, die daartoe niet verplicht is. Het criterium „voorzien in het onderhoud” van het kind vereist integendeel dat ten aanzien van laatstgenoemde een feitelijke beoordeling wordt uitgevoerd. De vraag rijst derhalve of het voldoende is om het bestaan en de omvang van een onderhoudsverplichting van de ouders vast te stellen teneinde uit te sluiten dat de grensarbeider bijdraagt in het onderhoud van het kind, dan wel of bovendien moet worden nagegaan of de onderhoudsbijdrage van de ouders is vastgesteld op een passend bedrag en of zij hun onderhoudsverplichting daadwerkelijk nakomen, zodat een aanvullende of bijkomende bijdrage van de grensarbeider overbodig is. Indien de onderhoudsbijdrage niet daadwerkelijk wordt betaald, rijst de vraag of moet worden nagegaan of de echtgenoot of de geregistreerde partner van de grensarbeider op zijn minst heeft getracht de tenuitvoerlegging van de

alimentatieverplichting af te dwingen, en of de bijdrage van de grensarbeider uiteindelijk het verzuim van een van de ouders compenseert. Met betrekking tot die onderhoudsbijdrage en de vraag of die bijdrage is vastgesteld op een passend bedrag, kan eventueel van belang zijn of de bijdrage is vastgesteld door de rechter dan wel bij overeenkomst. Deze aspecten kunnen verband houden met de hierboven aan de orde gestelde vraag welke uitgaven voor het kind in aanmerking moeten worden genomen. Indien alleen moet worden gekeken naar de uitgaven voor eten en drinken en andere basisbehoeften van het kind, zal de onderhoudsverplichting van de ouders in beginsel die behoeften dekken, zodat een aanvullende of bijkomende bijdrage van de grensarbeider ter dekking van die behoeften overbodig is.

- 31 Wat de betrekkingen met de andere ouder van het kind betreft, rijst nog de vraag of het relevant is om na te gaan in hoeverre het kind afwisselend bij de ene en de andere ouder verblijft, aangezien een ruim omgangs- en verblijfsrecht of een co-ouderschap in beginsel ertoe kan leiden dat de andere ouder zijn onderhoudsverplichtingen voor een groter deel in natura nakomt, waardoor het minder aannemelijk is dat de grensarbeider een bijdrage moet leveren om te voorzien in de behoeften van het kind.
- 32 Al deze vragen moeten in beginsel worden gezien tegen de achtergrond van het beginsel dat de bepalingen waarin het vrije verkeer van werknemers verankerd ligt, ruim moeten worden uitgelegd (arrest van 15 december 2016, *Depesme e.a.*, C-401/15–C-403/15, ECLI:EU:C:2016:955, punt 58), en dus van de eventuele grenzen van dit beginsel.
- 33 Bovenstaande overwegingen zijn voor de Cour de cassation aanleiding om het Hof van Justitie te verzoeken om een prejudiciële beslissing.

4. PREJUDICIËLE VRAGEN

- 34 De Cour de cassation stelt de volgende vragen:

„1 a) Moet de voorwaarde dat wordt „*voorzien in het onderhoud*” van een kind, waaruit de hoedanigheid van familielid in de zin van de bepalingen van het recht van de Europese Unie voortvloeit, zoals deze voorwaarde is ontwikkeld in de rechtspraak van uw Hof betreffende het vrije verkeer van werknemers en het recht van een grensarbeider om een aan de verrichting van arbeid in loondienst in een lidstaat verbonden sociaal voordeel te ontvangen voor het kind van zijn echtgenoot of geregistreerde partner met wie hij geen afstammingsband heeft, op zichzelf of in samenhang met het beginsel dat de bepalingen die het vrije verkeer van werknemers beogen te waarborgen, ruim moeten worden uitgelegd, aldus worden uitgelegd dat deze voorwaarde moet worden geacht te zijn vervuld, zodat er een recht op een sociaal voordeel ontstaat,

- op grond van het enkele feit dat de grensarbeider met een ouder van het kind is gehuwd of een geregistreerd partnerschap is aangegaan,

- op grond van het enkele feit dat de grensarbeider en het kind een gemeenschappelijke woning of verblijfplaats hebben,
- op grond van het enkele feit dat de grensarbeider uitgaven van welke aard ook die ten goede komen aan het kind voor zijn rekening neemt, ook al
 - dekken die uitgaven andere dan basis- of voedingsbehoeften,
 - worden die uitgaven betaald aan derden en komen zij slechts indirect ten goede aan het kind,
 - worden die uitgaven niet in het exclusieve of specifieke belang van het kind gedaan, maar komen zij ten goede aan het hele huishouden,
 - hebben die uitgaven slechts een incidenteel karakter,
 - zijn die uitgaven lager dan die van de ouders,
 - zijn die uitgaven onbeduidend gelet op de behoeften van het kind,
- op grond van het enkele feit dat de uitgaven worden gedaan vanaf een gezamenlijke rekening van de grensarbeider en zijn echtgenoot of geregistreerde partner, die de ouder is van het kind, waarbij het niet uitmaakt van wie het geld op die rekening afkomstig is,
- op grond van het enkele feit dat het kind jonger is dan 21 jaar?

1b) Ingeval de eerste vraag ontkennend wordt beantwoord: moet de voorwaarde dat wordt „*voorzien in het onderhoud*” aldus worden uitgelegd dat deze voorwaarde moet worden geacht te zijn vervuld, zodat er een recht op een sociaal voordeel ontstaat, wanneer twee of meer van de genoemde omstandigheden zich voordoen?

2) Moet de voorwaarde dat wordt „*voorzien in het onderhoud*” van een kind, waaruit de hoedanigheid van familielid in de zin van de bepalingen van het recht van de Europese Unie voortvloeit, zoals deze voorwaarde is ontwikkeld in de rechtspraak van het Hof betreffende het vrije verkeer van werknemers en het recht van een grensarbeider om een aan de verrichting van arbeid in loondienst in een lidstaat verbonden sociaal voordeel te ontvangen voor het kind van zijn echtgenoot of geregistreerde partner met wie hij geen afstammingsband heeft, op zichzelf of in samenhang met het beginsel dat de bepalingen die het vrije verkeer van werknemers beogen te waarborgen, ruim moeten worden uitgelegd, aldus worden uitgelegd dat deze voorwaarde moet worden geacht niet te zijn vervuld, zodat er geen recht op een sociaal voordeel ontstaat,

- op grond van het enkele feit dat er een onderhoudsverplichting rust op de ouders van het kind, ongeacht
 - of het recht op een onderhoudsbijdrage is vastgesteld door de rechter of bij overeenkomst,
 - op welk bedrag de onderhoudsbijdrage is vastgesteld,
 - of de schuldenaar zijn onderhoudsverplichting daadwerkelijk nakomt,
 - of de bijdrage van de grensarbeider een verzuim van een ouder van het kind compenseert,
- op grond van het enkele feit dat het kind regelmatig bij de andere ouder verblijft in het kader van een omgangs- en verblijfsrecht, een co-ouderschap of een andere regeling?”

WERKDOCUMENT